

Визначення відношення учнів середніх класів до занять фізичними вправами при вивченні різних розділів програми

Малишкін А.М.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація:

Мета: розглянуто ставлення учнів середніх класів до гри, змагання, виконання тренувальних вправ, здачі навчальних нормативів під час вивчення легкої атлетики, футболу, баскетболу, волейболу, гімнастики. **Матеріал:** в соціологічному опитуванні взяло участь 229 учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів Херсонської області Новотроїцького району. **Результати:** встановлено високий рівень зацікавленості учнів всіх класів до ігрового методу проведення занять на уроках фізичної культури, крім гімнастики; повторного при вивченні волейболу, баскетболу; змагального, вивчаючи легку атлетику, футбол; контрольного на уроках волейболу, баскетболу. **Висновки:** немає чіткої системи ігор для навчання гімнастичним вправам учнів, а при вивченні інших тем не достатнє, не якісне або відсутнє їх використання під час виконання тренувальних вправ для вивчення техніки і тактики.

Малышкин А.М. Определение отношения учащихся средних классов к занятиям физическими упражнениями при изучении различных разделов программы. Цель: рассмотрено отношение учеников средних классов к игре, соревнованию, выполнению тренировочных упражнений, сдаче учебных нормативов во время изучения легкой атлетики, футбола, баскетбола, волейбола, гимнастики. **Материал:** в социологическом опросе приняло участие 229 учеников 5-9 классов общеобразовательных учебных заведений Херсонской области Новотроїцкого района. **Результаты:** установлен высокий уровень заинтересованности учеников всех классов к игровому методу проведения занятий на уроках физической культуры, кроме гимнастики; повторного при изучении волейбола, баскетбола; соревновательного, изучая легкую атлетику, футбол; контрольного на уроках волейбола, баскетбола. **Выводы:** не существует четкой системы игр для обучения гимнастическим упражнениям учеников, а при изучении других тем не достаточное, не качественное или отсутствующее их использование во время выполнения тренировочных упражнений для изучения техники, тактики.

Malyshkin A.N. Determining the attitude of middle school students to the physical exercises in the study of the various sections of the program. Purpose: to consider the ratio of students of the middle classes to the game, to the competition, to the implementation of the training exercises, putting educational standards while studying athletics, football, basketball, volleyball and gymnastics. **Material:** a sociological survey involved 229 students' grades 5-9 secondary schools of Kherson region, Novotroitsk district. **Results:** set a high level of interest to students of all classes of gaming method of training on physical training lessons, except gymnastics, the re-studying volleyball, basketball, competitive learning athletics, football, controlling the lessons volleyball, basketball. **Conclusion:** there is no clear game system for learning students gymnastic exercises and the study of other subjects is not enough, poor quality or missing their use during the execution of training exercises to learn techniques and tactics.

Ключові слова:

метод, ігри, загальноосвітній заклад, мотивація.

метод, ігри, загальноосвітній заклад, мотивація.

method, games, educational institution, motivation.

Вступ.

Одним із головних документів у школі є навчальна програма. Вона визначає зміст і обсяг знань, умінь і навичок з навчального предмета, зміст розділів і тем з розподілом їх за роками навчання [3]. Протягом 1920-1990 років шкільні програми з фізичної культури змінювались залежно від суспільно-політичних змін в країні та світі. Ці обставини стали причиною зміни шкільних програм від військового до спортивного, а потім до масового спрямування. У сучасних умовах відбувається переорієнтація програм у бік оздоровчої спрямованості [4]. Вчені та педагоги вбачають майбутню перспективу шкільного фізичного виховання в зміні її основної мети на формування фізичної культури особи школярів, а також створенні в загальноосвітніх учбових закладах відповідного фізкультурно-освітнього середовища, в якому кожен суб'єкт педагогічного процесу (учні, учителі, батьки) буде свідомим і активним його учасником [13]. На думку Хохлової Л.А. [12], яка досліджувала відношення учнів до оцінювання на уроках фізичної культури, потрібно створити умови для об'єктивної, справедливої системи оцінювання, яка крім того матиме заохочувальний компонент, можливо шляхом комплексного оцінювання знань, умінь, практичних навичок, що пов'язані з формуванням здоров'я школярів [12]. Ставлення до методики викладання та програмового матеріалу не вивчалось. Свідоме і добровільне підвищення фізич-

ної підготовленості індивіда пов'язане з мотивацією, на яку впливає безліч чинників. Організація і методика фізичного виховання у школі – основні елементи, які впливають на інтерес до занять. Виявлені вікові особливості ставлення школярів до процесу фізичного виховання у школі свідчать про необхідність доопрацювання програм з фізичної культури у напрямку їх адекватності віково-статевим потребам, мотивам й інтересам школярів та диференційованого підходу, що сприятиме підвищенню їх мотивації до занять фізичними вправами на уроках [1].

Мета, завдання роботи, матеріал і методи.

Виходячи з вимог до сучасного уроку фізичної культури: забезпечення диференційованого підходу до організації навчального процесу з урахуванням стану здоров'я, рівня фізичного розвитку, рухової підготовленості та статі учнів, урахування мотивів та інтересів учнів до заняття фізичними вправами; досягнення оптимальної рухової активності всіх учнів протягом кожного уроку [11], – метою даного дослідження є з'ясування значимості методів гри, змагання, повторного, контрольного на уроках фізичної культури різних розділів програми та впливу на бажання займатися фізичною культурою учнів загальноосвітніх навчальних закладів Херсонської області Новотроїцького району.

Методика дослідження. Щоб вирішити поставлені завдання у 2010-2011 навчальному році здобувачем Харківської державної академії було проведено спеціальне соціологічне опитування учнів загально-

освітніх навчальних закладів Херсонської області Новотроїцького району. Були опитані учні 5-9 класів. У процесі опитування використовувалась анкета відкритого типу. Вона містила питання, які допомогли з'ясувати ставлення учнів до факторів, що визначають мотиваційні стимули до занять. На кожне питання учні відповідали – «так, ні». У процесі обробки анкет визначалися у відсотках кількість учнів, що вибирали позитивну відповідь (так), негативну (ні). Визначалося ставлення учнів за класом, у якому вони навчаються. Визначення зроблене у відсотках в залежності від кількості опитаних дітей у кожному класі по таких розділах: легка атлетика, футбол, гімнастика, баскетбол, волейбол. Кожне питання розкриває бажання виконувати завдання або навпаки. Кількість опитаних учнів: 5 класи – 33; 6 класи – 31; 7 класи – 49; 8 класи – 64; 9 класи – 52; всього – 229.

Результати дослідження.

Результати дослідження занесені до таблиці 1. При вивченні легкої атлетики позитивні результати отримано: брати участь в естафетах 81%, 86%, 78%, 83%; найвищі результати – грати в рухливій грі 93%, 99%, 92%, 97%, 95%. Ряд авторів до поняття гри поєднують і естафети. Хоча опитування учнів показало про відмінність їхнього ставлення. Рухливими називаються ігри, зміст яких складають різноманітні види бігу, стрибків, метання і інших рухів. Рухлива гра розвиває дитину, але, на відміну від фізичних вправ, не набридає йому завдяки своєму цікавому характеру. Існує багато рухливих ігор, що допомагають розвивати якості і навички, вирішувати завдання, специфічні для легкої атлетики. Одні ігри сприяють вихованню швидкості реакції, допомагають удосконалювати техніку старту або фінішний ривок, інші спрямовані в основному на освоєння бігу по повороту, передачу естафети та ін. Крім цього, найбільш результативний шлях формування якостей, необхідних для продуктивної колективної роботи, – це ігрове моделювання ситуацій спільної діяльності, де вони проявляються [8]. Рухові ігри завжди серед інтересів кожної дитини. Продовжуючи думку в цьому напрямку, потрібно сказати, що спроба поєднати ігри з іншим предметом, наприклад, з фізикою збільшує активну участь учнів, навчання теоретичного предмета проходить із задоволенням. Ця діяльність додає важливе візуальне спостереження в поєднанні з пам'яттю м'язів. В даному поєднанні знання простих законів фізики допоможе учням усвідомити головні аспекти техніки безпеки й збереження здоров'я під час занять руховою активністю. Тобто, чим може закінчитися розбіг, зіткнення, падіння, не виконання елементарних правил ігор [14]. Рухлива гра має важливе значення для оздоровчого розвитку будь-якої людини. У руховій активності відбуваються позитивні зміни в розвитку мозку й функціонування організму. Своїм корінням в біологічних аспектах життя гра пов'язана також з культурними аспектами людського розвитку, може сприяти загальній фізичній підготовці в будь-якому віці [13].

Але використання рухливих ігор не завжди до речно. Сильне емоційне піднесення заважає зосеред-

женню уваги на якості виконання вправи. Тому використання ігор, вправ, що приносять дітям радість, задоволення (підскоки, вправи з плесканнями в долоні й т. д.) перед розучуванням техніки рухів недоцільно. Виконання вправ змагальної, ігрової форми краще планувати на кінець уроку й у жодному разі не перед розучуванням техніки вправ, тому що виникає в школярів у процесі змагання з товаришами емоційне збудження, володіючи інертністю, буде перешкоджати концентрації уваги на техніці рухів, а самі рухи зробить імпульсивними, різкими [6]. А процес засвоєння, закріплення певного руху з багаторазовим повторенням можна зацікавити за допомогою рухливих, наближених до спортивних ігор, змінюючи цілі: на якість виконання, плавність, точність, швидкість, витривалість тощо.

При вивченні видів гімнастики бажання брати участь в естафетах з кожним роком зменшується. Мотивація зменшується до виконання тренувальних вправ, здачі нормативів. Викладання гімнастики потребує пошуків нових методів для підвищення мотивації до занять. Немає чіткої системи ігор для навчання гімнастичним вправам в учнів 5-6-х класів, органічно пов'язаною з програмним матеріалом, спрямованою на розвиток рухових здібностей, необхідних для якісного опанування техніки гімнастичних вправ. А застосування ігрового методу сприяє підвищенню якості навчання, поліпшенню фізичної підготовленості школярів. Впровадження ігрового методу в навчальний процес по фізичній культурі позитивно відображається на ставленні учнів 5-9 класів до уроків з гімнастичною спрямованістю [5].

При вивченні волейболу найвищі результати: грати у наближені до спортивних ігри [2] 87%, 99%, 82%, 97%, 91%. Здавати нормативи у 5, 6, 8 класах утримується на високому рівні, у 7, 9 класах мотивація знижується. Виконувати тренувальні вправи утримується приблизно на одному рівні 84%, 92%, 80%, 91%. Наближені до спортивних ігри в підготовці юних волейболістів знаходять усе більше і більше застосування. Новачки не можуть швидко оволодіти основними технічними прийомами, гра у волейбол для них на початку непосильна. В результаті інтерес до занять знижується. Неоцінима користь наближених до спортивних ігор, спрямованих на розвиток фізичних якостей і вдосконалення елементів техніки [7].

Вивчаючи футбол, брати участь у змаганнях бажання учнів утримується на рівні 81%, 77%, 68%, 75%, 74%; грати у наближені до спортивних ігри на рівні 78%, 64%, 72%, 62%, 78%. Мотивація знижується з кожним роком навчання до виконання тренувальних вправ, виконання нормативів. Невід'ємною складовою інтегративної підготовки юних футболістів також є навчальні та рухливі ігри. Їх використання дозволяє якісно вирішувати різноманітні пізнавальні, навчальні, виховні, контрольні, оздоровчі завдання, сприяє трансформації диференційованих тренувальних ефектів в результативність ігрових і змагальних дій [9].

Таблиця 1

Показники відношення учнів середніх класів до методів навчання у %.

Розділи програми		5 класи у відсотках		6 класи у відсотках		7 класи у відсотках		8 класи у відсотках		9 класи у відсотках	
	Гімнастика	Легка атлетика	Гімнастика	Легка атлетика	Гімнастика	Легка атлетика	Гімнастика	Легка атлетика	Гімнастика	Легка атлетика	Гімнастика
I. Легка атлетика											
Чи подобається:											
1. виконувати тренувальні вправи (багаторазове повторення для засвоєння техніки)?		100	90	86	81	74	70	69	74	78	59
2. здавати нормативи?		87	72	90	77	80	64	54	58	78	53
3. брати участь в естафетах?	1. брати участь в естафетах?	81		86		78		83		68	
4. змагатися?		87	90	83	86	74		78	74	65	61
5. грати в рухливі ігри?		93		99		92		98		95	
II. Футбол, баскетбол.											
Чи подобається:		футбол	баскетбол	футбол	баскетбол	футбол	баскетбол	футбол	баскетбол	футбол	баскетбол
1. виконувати тренувальні вправи?		87	90	80	73	68	74	78	75	72	76
2. здавати нормативи?		90	84	86	80	74	70	78	83	72	70
3. брати участь в естафетах?		93	84	86	80	60	68	67	66	68	78
4. змагатися?		81	75	77	74	68	62	75	69	74	70
5. грати у наближені до спортивних ігри?		78	90	64	90	72	84	62	84	78	85
III. Волейбол.											
Чи подобається:											
1. виконувати тренувальні вправи?		84		92, 8		80		91, 2		70, 3	
2. здавати нормативи?		84		80		70		83, 2		70, 3	
3. брати участь в естафетах?		75		86, 4		70		84, 8		70, 3	
4. змагатися?		81		80		74		94, 4		68, 4	
5. грати у наближені до спортивних ігри?		87		99, 2		82		97, 6		91, 2	

При вивченні баскетболу найвищий показник мотивації – грати у наближені до спортивних ігри 90%, 90%, 84%, 84%.85%. Бажання виконувати тренувальні вправи утримується в межах 90%, 73%, 74%, 75%.76%, здавати навчальні нормативи 84%, 80%, 70%, 83%, 70%.

Аналіз результату опитування показав, що мотивація з кожним роком зменшується до здачі нормативів. Імовірно, що чинна система контролю за рівнем фізичної підготовленості школярів, яка ґрунтується на результатах в рухових тестах, не враховує складність досягнення дітьми нормативних результатів через їх індивідуальні, морфологічні, функціональні, психологічні та конституційні особливості. Критеріями оцінки фізичної підготовленості школярів повинні стати доступні норми, що відповідають індивідуальним можливостям організму кожної дитини. Викорис-

тання норм, що враховують принципи доступності та індивідуалізації, в системі контролю за фізичною підготовленістю, буде сприяти заміні пріоритетів у процесі шкільного фізичного виховання з авторитарно-консервативних на особистісно-орієнтовані. Наукове обґрунтування та розробка доступних нормативів фізичної підготовленості дітей є актуальним аспектом удосконалення процесу шкільного фізичного виховання [10]. Норми, що будуть враховувати принципи доступності та індивідуалізації в системі контролю фізичної підготовленості учнів, сприятимуть також і мотивації до виконання нормативів.

Висновки.

Високий рівень мотивації в легкій атлетичі грати в рухливі ігри, у волейболі – у наближені до спортивних ігри, у баскетболі – у наближені до спортивних, у футболі участь у змаганнях, рухливих іграх. Ігро-

вий метод проведення частини уроку найбільше подобається учням загальноосвітніх шкіл. При вмілому застосуванню рухливих ігор та наближених до спортивних у процесі занять інтерес до них зберігається на протязі усього періоду навчання, що довело опитування учнів. Перехід учнів з початкової школи до середньої, від рухливих ігор до спортивних, не завжди проходить якісно. Рухливі, наближені до спортивних ігри це та ланка, яка пов'язує цей перехід, не достатньо використовувати її значить звести нанівець мотивацію школярів до уроків фізичної культури.

Під час вивчення волейболу, баскетболу здавати нормативи у 5, 6, 8 класах утримується на високому рівні, у 7, 9 класах мотивація знижується. Прийом нормативів потребує пошуку нових методів, підходів та форм. Норми, що враховують принципи доступ-

ності та індивідуалізації в системі контролю фізичної підготовленості учнів, будуть сприяти також і мотивації до виконання нормативів.

Учні мають високий рівень мотивації до виконання тренувальних вправ під час занять волейболом і баскетболом, що утримується на протязі 5 років навчання. Результати показали про не достатнє, не якісне або відсутнє використання в легкій атлетиці, гімнастиці, футболі під час виконання тренувальних вправ для вивчення техніки, тактики рухливих та наближених до спортивних ігор.

У перспективі подальшого вивчення намічено висвітлити ставлення батьків та вчителів до оцінювання на уроках фізичної культури.

Щира подяка Васькову Ю.В. у спрямуванні наукових досліджень.

Література:

1. Безверхня Г.В. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5-11-х класів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Г.В. Безверхня. – Умань. – 2004. – 258 с.
2. Васьков Ю.В. Нетрадиційні рухливі ігри в системі фізичного виховання учнів / Ю.В. Васьков. – Х.: Ранок. – 2010. – 192 с.
3. Волкова Н.П. Педагогіка: посібник / Н.П. Волкова. – Київ: Академія. – 2001. – 610 с.
4. Дмитрук В.С. Історичний аспект розвитку шкільних програм з фізичної культури / В.С. Дмитрук // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2009. – №2. – С. 175-179.
5. Загрядская О.В. Игровой метод при обучении гимнастическим упражнениям на уроках физической культуры в 5-6 классах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры» / О.В. Загрядская. – СПб. – 1999. – 157 с.
6. Ильин Е.П. Психология физического воспитания: учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / Е. П. Ильин. – М.: Просвещение. – 1987. – 287 с.
7. Клещев Ю.Н. Юный волейболист / Ю.Н. Клещев, А.Г. Фурманов. – М.: Физкультура и спорт. – 1983. – С. 57
8. Найминова Э.Б. Спортивные игры на уроках физкультуры. Книга для учителя / Э.Б. Найминова. – Ростов на Дону: Феникс. – 2001. – 256 с.
9. Наумчук В.І. Методичне забезпечення дистанційного навчання спортивним іграм / В.І. Наумчук. – Тернопіль: ТНПУ. – 2009. – 26 с.
10. Тюх І.А. Індивідуальні норми фізичної підготовленості молодших школярів у процесі фізичного виховання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фізичного виховання та спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / І.А. Тюх. – Киев. – 2009. – С. 10.
11. Фізична культура в школі. Методичний посібник. 5–9 класи. / За заг. редакцією С.М. Дятленка. – К.: Літера. – 2010. – 176 с.
12. Хохлова Л.А. Ставлення школярів до деяких аспектів оцінювання навчальних досягнень учнів у системі шкільного фізичного виховання / Л.А. Хохлова // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2010. – №1. – С. 149.
13. Хохлова Л.А. Некоторые аспекты развития школьного физического воспитания и его перспективы / Л.А. Хохлова // Физическое воспитание студентов. – 2010. – №2. – С. 136.
14. Bronikowski M. «You Think You Are Too Old to Play?» / M. Bronikowski, N. Schott, M. Bronikowska // *Playing Games and Aging Human Movement*. – 2011. – vol.1. – pp. 24-30.
15. Gotzaridis C. Physical Education and Games, and Concepts of Physics: An Interdisciplinary Approach / *Science Education International*. – 2004. – vol.15. – pp. 161-166.

References:

1. Bezverkhnia G.V. *Motivacia do zaniat' fizichnoiu kul'turoiu i sportom shkoliariv 5-11-kh klasiv* [Motivation for physical education and sports school students of 5-11th grades]. Cand. Diss., Uman, 2004, 258 p.
2. Vas'kov Iu.V. *Netradicijni rukhlivi igri v sistemi fizichnogo vikhovannia uchniv* [Non-traditional motion games in the system of physical education schoolchildren], Kharkov, Morning, 2010, 192 p.
3. Volkova N.P. *Pedagogika* [Pedagogics], Kiev, Academy, 2001, 610 p.
4. Dmitruk V.S. *Slobozhans'kij naukovo-sportivnij visnik* [Slobozhansky scientific and sport bulletin], 2009, vol.2, pp. 175-179.
5. Zagriadskaia O.V. *Igrovoj metod pri obuchenii gimnasticheskim uprazhneniiam na urokakh fizicheskoi kul'tury v 5-6 klassakh* [Game method in teaching gymnastic exercises on physical training lessons in grades 5-6], Cand. Diss., Sankt Petersburg, 1999, 157 p.
6. Il'in E.P. *Psikholoriia fizicheskoro vospitaniia* [Psychology of Physical Education], Moscow, Education, 1987, 287 p.
7. Kleshchev Iu.N., Furmanov A.G. *Iunyj volejbolist* [Young volleyball player], Moscow, Physical Culture and Sport, 1983, 57 p.
8. Najminova E.B. *Sportivnye igry na urokakh fizkul'tury* [Sports games in physical education classes], Rostov on Don, Phoenix, 2001, 256 p.
9. Naumchuk V.I. *Metodichne zabezpechennia distancijnogo navchannia sportivnim igram* [Methods of remote training sports games], Ternopol, 2009, 26 p.
10. Tiukh I.A. *Individual'ni normi fizichnoyi pidgotovlenosti molodshikh shkoliariv u procesi fizichnogo vikhovannia* [Individual standards of physical fitness younger pupils during physical you-trust], Cand. Diss., Kiev, 2009, p. 10.
11. Diatlenko S.M. *Fizichna kul'tura v shkoli* [Physical culture in schools], Kiev, Letters, 2010, 176 p.
12. Khokhlova L.A. *Slobozhans'kij naukovo-sportivnij visnik* [Slobozhansky scientific and sport bulletin], 2001, vol.1, 149 p.
13. Khokhlova L.A. *Fiziceskoe vospitanie studentov* [Physical Education of Students], 2010, vol.2, 136 p.
14. Bronikowski M., Schott N., Bronikowska M. «You Think You Are Too Old to Play?». *Playing Games and Aging Human Movement*, 2011, vol.1, pp. 24-30.
15. Gotzaridis C. Physical Education and Games, and Concepts of Physics: An Interdisciplinary Approach. *Science Education International*, 2004, vol.15, pp. 161-166.

Информация об авторе:

Малышкин Андрей Николаевич: ORCID: 0000-0001-5199-2925; malishkin2009@yandex.ru; Харьковская государственная академия физической культуры; ул. Клочковская 99, г. Харьков, 61022, Украина

Цитируйте эту статью как: Малишкін А.М. Визначення відношення учнів середніх класів до занять фізичними вправами при вивченні різних розділів програми // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2014. – № 3 – С. 43-47. doi:10.6084/m9.figshare.936966

Электронная версия этой статьи является полной и может быть найдена на сайте: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/arhive.html>

Это статья Открытого Доступа распространяется под терминами Creative Commons Attribution License, которая разрешает неограниченное использование, распространение и копирование любыми средствами, обеспечивающими должное цитирование этой оригинальной статьи (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.ru>).

Дата поступления в редакцию: 25.12.2013 г.
Опубликовано: 28.01.2014 г.

Information about the author:

Malyshkin A.N.: ORCID: 0000-0001-5199-2925; malishkin2009@yandex.ru; Kharkov State Academy of Physical Culture; Klochkovskaya str. 99, Kharkov, 61022, Ukraine.

Cite this article as: Malyshkin A.N. Determining the attitude of middle school students to the physical exercises in the study of the various sections of the program. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*, 2014, vol.3, pp. 43-47. doi:10.6084/m9.figshare.936966

The electronic version of this article is the complete one and can be found online at: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/arhive-e.html>

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.en>).

Received: 25.12.2013
Published: 28.01.2014